

GENESIS

Bijbeloverzicht

De indeling van de Bijbel en de hoofdlijnen
van de Bijbelse geschiedenis.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/genesis/bijbeloverzicht

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De indeling van het Oude Testament	5 min	4
2	De vijf poëtische boeken	3 min	6
3	De indeling van het Nieuwe Testament	2 min	7
4	Bijbelse tijdrekening en Jezus' geboorte	4 min	8
5	Abraham als keerpunt in de geschiedenis	3 min	9
6	Van de schepping tot Abraham	2 min	11
7	De aartsvaders en de reis naar Egypte	2 min	11
8	Israël als volk bij de berg Sinai	4 min	12
9	Van Mozes naar Jozua en de verovering	3 min	15
10	Israël zonder koning in de tijd van richters	2 min	16
11	De taak en positie van de richters	2 min	17
12	Israël vraagt om een koning	2 min	18
13	Saul, David en Salomo als koningen	2 min	20
14	De scheuring van Israël en Juda	3 min	21

15	Assyrië bedreigt Juda en Jeruzalem	2 min	22
16	De Babylonische ballingschap voorzegd	2 min	24
17	De drie wegvoeringen naar Babylon	2 min	25
18	Terugkeer en herbouw onder Zerubbabel	3 min	26
19	Maleachi en de teleurgestelde terugkeerders	2 min	27
20	Alexander en de Griekse rijken	4 min	28
21	Antiochus Epiphanes onderdrukt de Joden	4 min	29
22	De Chassidiem en het begin van de opstand	3 min	31
23	De overwinning van de Makkabeeën	2 min	32
24	Van de Hasmoneeën naar Herodes	2 min	33
25	De geboorte en bediening van Jezus	4 min	34
26	Handelingen en de grote tijdlijn	2 min	35
	Om verder te lezen		36

1

De indeling van het Oude Testament

We gaan verder met onze inleiding tot de Bijbel. Laten we het hebben over de specifieke inhoud van de Bijbel zoals die in onze Engelse Bijbels is gerangschikt. In wezen is die rangschikking hetzelfde als in de meeste Bijbels over de hele wereld. We hebben het hoofdzakelijk over de protestantse Bijbel. Het is interessant hoe die is gerangschikt. Maar je moet beseffen dat sommige dingen die we gaan bekijken, zoals het aantal boeken in elke categorie, in de Joodse Bijbel anders zouden zijn als je ver genoeg teruggaat.

Wij hebben twee boeken van Samuel, 1 en 2 Samuel. Oorspronkelijk vormden die één boek. Wij hebben twee boeken van Koningen, 1 en 2 Koningen. Oorspronkelijk vormden die één boek. Wij hebben twee boeken van Kronieken, die oorspronkelijk één boek vormden. In elk van deze gevallen werden ze in tweeën verdeeld, waarschijnlijk om praktische redenen. De boekrol die voor zo'n groot boek nodig zou zijn, was waarschijnlijk onhandelbaar. Ik denk dat dit de beste theorie is over de reden waarom ze in tweeën werden verdeeld. 1 en 2 Samuel zijn dus eigenlijk één boek dat over twee boekrollen is verdeeld. Hetzelfde geldt voor Koningen en Kronieken.

Dat gezegd hebbend, zijn de boeken tot ons gekomen in de indeling en aantallen die we nu kennen. Ons Oude Testament telt 39 boeken en het Nieuwe Testament 27. Zo zijn ze onderverdeeld. Dat is interessant, want in het geval van het Oude Testament ziet het er bijna opzettelijk uit. Het lijkt haast alsof God het zo heeft gerangschikt, want het lijkt er niet op dat een mens dat zou kunnen.

Aan het begin van ons Oude Testament staan 17 historische boeken, of boeken die historisch van aard zijn. Daartoe behoort natuurlijk de Thora, de vijf boeken van Mozes. Maar er zijn daarnaast nog 12 andere, en die 12 lopen van Jozua tot en met Esther. Bedenk dat de Joodse Bijbel anders is gerangschikt. We hebben het dus alleen over de manier waarop de boeken in onze Bijbels zijn gerangschikt.

Je hebt deze 17 historische boeken. Daarvan zijn er vijf grote boeken. De Thora is altijd erkend als de kern van de openbaring van het Oude Testament. Die begint met Genesis, waarin de geschiedenis van de wereld en dat alles wordt verteld, tot het

moment waarop de Joden naar Egypte gingen. Maar Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium gaan in wezen over het leven van Mozes en de geschiedenis van die periode. Je hebt dus vijf grote historische boeken en vervolgens 12 boeken die we kleinere historische boeken zouden kunnen noemen.

Van die 12 kleinere boeken gaan er negen over de periode vóór de Joodse ballingschap naar Babylon. In hun geschiedenis brachten de Joden twee perioden als gevangenen in vreemde landen door. De ene was natuurlijk de reeks jaren die ze vóór de tijd van de uittocht in Egypte doorbrachten. De andere was de tijd die ze in Babylon doorbrachten, een veel kortere periode van slechts ongeveer 70 jaar. Maar dat waren belangrijke keerpunten in de geschiedenis van het volk Israël. Van de 12 kleinere historische boeken in het Oude Testament gaan er negen over de tijd vóór de ballingschap en drie over de periode na de ballingschap.

De reden waarom dit interessant is, is dat er onder de profetische boeken, de laatste 17 boeken in de rangschikking van ons Oude Testament, ook vijf grote en 12 kleine boeken zijn. Onder de kleine boeken zijn er negen die over de periode vóór de ballingschap gaan en drie over de periode erna. Er bestaat dus een soort symmetrie tussen de historische verzameling en de profetische verzameling.

De profeten die wij als de grote profeten beschouwen, zijn Jesaja, Jeremia, Klaagliederen, Ezechiël en Daniël. Dat is de rangschikking in onze Bijbels. Ik veronderstel dat Klaagliederen het nauwelijks verdient om een grote profeet genoemd te worden. Het telt maar een paar hoofdstukken. Maar het wordt bij de grote profeten gerekend omdat het het werk van Jeremia is, en hij is een grote profeet.

We hebben dus vijf grote historische boeken in de Pentateuch, oftewel de Thora, en we hebben vijf grote profeten. We hebben ook 12 kleinere historische boeken en 12 kleinere profeten, oftewel kleine profeten. Van die 12 gaan negen van de kleinere historische boeken over de periode vóór de Babylonische ballingschap. Ook gaan negen van de kleine profeten over de periode vóór de Babylonische ballingschap. We noemen dat pre-exilisch. Drie historische boeken en drie profetische boeken zijn post-exilisch. Dat zijn in beide gevallen de laatste drie boeken in de rangschikking.

2

De vijf poëtische boeken

Tussen die twee verzamelingen staan vijf poëtische boeken: Job, Psalmen, Spreuken, Prediker en Hooglied. Van die vijf zijn de laatste drie door Salomo geschreven. We weten niet wie de schrijver van Job was, maar de man Job leefde kennelijk zelfs vóór de tijd van Mozes. Job leefde dus kennelijk tussen het moment waarop Genesis eindigt en het moment waarop Exodus begint.

Hij schijnt te hebben geleefd in de periode van de aartsvaders, zoals wij die noemen. Dat was de tijd van Abraham, Izak en Jakob en hun nakomelingen, maar dan vooral het latere deel daarvan. De reden waarom we dat zeggen, is dat sommige vrienden van Job namen hebben die in verband worden gebracht met de familie van Ezau, de broer van Jakob. Het lijkt er dus op dat Job na de tijd van Ezau leefde, maar vóór de tijd van Mozes. Daarom hoort Job tussen Genesis en Exodus.

Maar de reden waarom Job tot de poëtische boeken wordt gerekend en niet tot de historische boeken, is dat van de 42 hoofdstukken in Job eigenlijk maar tweeënhalf hoofdstuk historisch van aard zijn. De eerste twee hoofdstukken van Job vertellen het verhaal van Job, en de laatste paar verzen van het laatste hoofdstuk vertellen hoe het verhaal afloopt. Maar de middelste 40 hoofdstukken van Job zijn allemaal poëtisch. Het zijn eenvoudigweg dialogen tussen Job en zijn vrienden, en ze zijn in dichtvorm geschreven.

Het zijn filosofische dialogen in dichtvorm. Het boek Psalmen is poëzie, voor zover wij kunnen nagaan grotendeels geschreven door David. Sommige Psalmen zijn anoniem, en bij sommige staat de naam van de schrijver vermeld. Er zijn 150 Psalmen. Bij precies de helft daarvan, 75, staat de naam van David vermeld. Van de Psalmen waarbij Davids naam niet staat, dragen er enkele de naam van andere mensen, maar een behoorlijk aantal Psalmen is anoniem. Er is goede reden om aan te nemen dat sommige daarvan van David zijn, ook al staat zijn naam er niet bij. David heeft dus waarschijnlijk de meerderheid van de Psalmen geschreven.

Van de vijf poëtische boeken schreef Salomo Spreuken, Prediker en Hooglied. Het lijkt erop dat Spreuken werd geschreven voordat Salomo afvallig werd. Prediker lijkt te zijn geschreven toen Salomo een oude man was, nadat hij na zijn afvalligheid tot de

Heere was teruggekeerd. Hooglied is een liefdeslied dat Salomo schreef voor een van zijn vele vrouwen, kennelijk zijn lievelingsvrouw.

Dat is dus waaruit het Oude Testament bestaat. Je hebt 17 historische boeken, 17 profetische boeken, en daartussen heb je vijf poëtische boeken.

3

De indeling van het Nieuwe Testament

Het Nieuwe Testament heeft eveneens vijf historische boeken. Zoals het Oude Testament de Pentateuch als zijn belangrijkste historische boeken heeft, zo heeft het Nieuwe Testament de vier Evangelien en het boek Handelingen als historisch gedeelte. Vervolgens heb je 13 brieven die door Paulus zijn geschreven. Negen daarvan zijn aan gemeenten geschreven en vier aan afzonderlijke personen: Filemon, Titus en twee brieven aan Timotheüs. Die zijn aan afzonderlijke personen geschreven, terwijl de andere allemaal aan gemeenten zijn geschreven.

Er zijn acht boeken die niet-Paulinische brieven zijn. Soms worden ze de algemene brieven genoemd. Ze zijn meestal niet aan één bepaalde gemeente gericht. Jakobus is de eerste daarvan. Hij schrijft aan de twaalf stammen die in het buitenland verstrooid zijn, kennelijk christelijke Joden verspreid over het Romeinse Rijk. Petrus schrijft aan de gemeenten van Asia, Bithynië, Cappadocië, Galatië en verscheidene andere plaatsen: een groot aantal gemeenten, waarvan de meeste door Paulus waren geëvangéliseerd. Veel geleerden denken dat Petrus schreef nadat Paulus gestorven was, en dat hij dus het werk in de gemeenten van Paulus voortzette door hun te schrijven. 2 Petrus lijkt aan dezelfde gemeenten geschreven te zijn.

De boeken van Johannes zijn 1, 2 en 3 Johannes. We weten niet aan wie 1 Johannes geschreven is. 2 Johannes is aan een vrouw geschreven, of aan een gemeente die metaforisch een vrouw genoemd kon worden; niemand weet het zeker. 3 Johannes is geschreven aan een man die Gajus heet en die kennelijk een vriend van Johannes is.

Dan heb je Judas. Die acht boeken vormen wat de algemene brieven worden genoemd. Sommigen noemen ze de katholieke brieven, omdat 'katholiek' universeel betekent. Sommigen noemen ze de Joodse brieven en suggereren daarmee dat ze voornamelijk

aan Joodse christenen zijn geschreven. Dat geldt zeker voor het boek Jakobus. Bij de andere boeken is dat niet duidelijk, dus ik aarzel om ze de Joodse brieven te noemen.

Dan heb je natuurlijk één profetisch boek in het Nieuwe Testament: het boek Openbaring. Het is het enige profetische boek in het Nieuwe Testament. Zoals ik al zei, werd het niet opgenomen omdat het profetie is, maar omdat het apostolisch is, omdat Johannes, de schrijver, een apostel is.

4

Bijbelse tijdrekening en Jezus' geboorte

Ik wil je een kort overzicht geven van de historische periode die in de Bijbel wordt bestreken. Dit is voornamelijk de historische periode die in het Oude Testament wordt bestreken, want daar vond het grootste deel van de geschiedenis plaats. De geschiedenis van het Oude Testament lijkt bijna precies 4.000 jaar te beslaan.

Volgens sommige schattingen werd Jezus geboren in het jaar 4 voor Christus. Ik weet dat dit vreemd lijkt, omdat wij bij 'voor Christus' denken aan de tijd voordat Christus er was. Maar als Jezus in 4 voor Christus geboren werd, zouden de jaren 1 en 2 voor Christus ná de geboorte van Christus vallen. De reden voor die verwarring is dat iemand op een bepaald moment in de christelijke tijd, na Christus, de jaren vanaf de geboorte van Christus begon te tellen. Ik weet niet zeker wanneer dat begon. Ik neem aan dat dit waarschijnlijk in de tijd van Constantijn of later was.

Hoe deden ze dat daarvoor? Dat kun je zien wanneer je het Oude Testament leest. Ze telden de jaren vanaf het begin van de regering van bepaalde koningen: het eerste jaar van Nebukadnezar, het derde jaar van Jojakim, de koning van Juda. Historische verslagen werden gedateerd aan de hand van het aantal jaren dat een bepaalde koning geregeerd had.

Toen het Romeinse Rijk eenmaal christelijk was geworden, werd het officieel dat Jezus de Koning was. In het hele Romeinse Rijk werd Hij als de Koning erkend. Europa begon te spreken over het jaar van onze Koning, of het jaar van onze Heere: Anno Domini, AD. Anno Domini betekent 'het jaar van onze Heere'. In plaats van het eerste jaar van Nebukadnezar had je dus het eerste jaar van Koning Jezus, het jaar 1 na Christus.

Maar toen ze eenmaal het geschatte tijdstip van Jezus' geboorte hadden vastgesteld en vanaf dat punt achteruit en vooruit begonnen te tellen, 'voor Christus' en Anno Domini, hadden ze zich misrekend. Ze hadden het jaar van Jezus' geboorte verkeerd berekend. Pas veel later brachten archeologische vondsten aan het licht dat Jezus niet geboren was op het tijdstip dat zij dachten, maar enkele jaren eerder. De reden is dat Herodes, die nog leefde toen Jezus werd geboren en opdracht gaf de kleine kinderen in Bethlehem te doden toen Jezus een baby was, in het jaar 4 voor Christus stierf.

Jezus was toen nog een baby: Herodes stierf in het jaar 4 voor Christus. Dat weten we nu uit historische verslagen. Dus in het jaar dat 4 voor Christus werd genoemd, was Jezus al geboren. Hij kan al in 6 voor Christus geboren zijn, maar er kan goed voor worden gepleit dat Hij geboren werd in hetzelfde jaar waarin Herodes stierf. Laten we in ieder geval gewoon zeggen dat Jezus volgens sommige schattingen in 4 voor Christus geboren werd.

Als je de geslachtsregisters gebruikt die in het boek Genesis staan, samen met andere historische informatie die zowel uit de Bijbel als van buiten de Bijbel bekend is, dan lijkt het erop dat de schepping van Adam en Eva plaatsvond in het jaar 4004 voor Christus, precies 4.000 jaar voordat Jezus werd geboren. Nu zijn er veel geleerden die geloven dat de geslachtsregisters niet het enige middel behoren te zijn om de jaren terug te tellen tot aan de schepping. Veel mensen zijn van mening dat de geslachtsregisters niet volledig zijn. Daar valt voor beide kanten iets voor te zeggen. Maar het punt is dit: de geslachtsregisters klinken alsof ze de precieze leeftijden geven waarop iemand vader werd. Als je ze daarom als exact beschouwt en de jaren uitrekent, kom je uit op de schepping van Adam en Eva in het jaar 4004 voor Christus en op de geboorte van Jezus rond 4 voor Christus, met een verschil van een jaar of twee.

5

Abraham als keerpunt in de geschiedenis

Dat betekent dat de hele geschiedenis van het Oude Testament bijna precies 4.000 jaar beslaat, zo niet precies 4.000 jaar, van Adam tot Christus. Dat is een mooi rond getal, maar het is interessant hoe sommige sleutelfiguren daar mooie markeringspunten in vormen. Zo kan de hele geschiedenis van het Oude Testament worden verdeeld in wat

we de pre-Abrahamitische en de post-Abrahamitische geschiedenis zouden kunnen noemen. Abraham vormt de scheidslijn. Waarom? Omdat God met deze man Abraham een verbond sloot dat zich sindsdien steeds verder heeft ontplooid.

Het verbond dat God met Abraham sloot, hield in dat:

En in uw Nageslacht zullen alle volken van de aarde gezegend worden, omdat u Mijn stem gehoorzaam geweest bent.

GENESIS 22:18

Dat begon zich te ontploien met de ontwikkeling van Abrahams familie via Isaak en Jakob en de 12 zonen van Jakob, die uiteindelijk de 12 stammen van Israël vormden, de natie Israël. Vervolgens zijn Christus, Die het zaad van Abraham is, en de verspreiding van het Evangelie over de hele wereld de middelen waardoor de Abrahamitische beloften worden vervuld. Met andere woorden, God zegent alle volken door het zaad van Abraham, Christus, door het Evangelie.

Vanaf Abraham, door het Oude Testament en het Nieuwe Testament heen, en zelfs tot aan onze huidige tijd, is de hele geschiedenis sinds Genesis 12 de vervulling geweest van de beloften die in Genesis 12, vers 1 tot en met 3, zijn gedaan. Je zou dus kunnen zeggen dat Genesis 12, vers 1 tot en met 3, het centrale punt van Gods geschiedenis in het Oude Testament vormt. Interessant genoeg is het chronologisch gezien ook het centrale punt, want Abraham leefde in wezen precies 2.000 jaar vóór Christus, en dus 2.000 jaar na Adam. Als de hele periode van het Oude Testament wordt gezien als 4.000 jaar, wat redelijk is, dan wordt die precies in het midden verdeeld door Abraham, op het punt van 2.000 jaar in beide richtingen: 2.000 jaar na Adam en 2.000 jaar vóór Christus. Dat is een interessant toeval.

Wat echter verbazingwekkend is, is dat de eerste 2.000 jaar, de eerste helft daarvan, allemaal worden omvat door de eerste 11 hoofdstukken van Genesis. Elf hoofdstukken van Genesis omvatten de eerste 2.000 jaar, en de rest van het Oude Testament omvat de andere 2.000 jaar. Zo kun je het betrekkelijke belang zien van Abraham en van de post-Abrahamitische geschiedenis. Veel boeken van de Bijbel zijn aan die geschiedenis gewijd, maar van de eerste 2.000 jaar daarvoor hebben we slechts een schaarse geschiedschrijving. In die eerste 2.000 jaar worden slechts enkele zeer belangrijke gebeurtenissen vermeld.

6

Van de schepping tot Abraham

Laten we nu dat eerste deel nemen, de pre-Abrahamitische geschiedenis. De pre-Abrahamitische geschiedenis, Genesis 1 tot en met 11, beslaat de eerste 2.000 jaar na Adam. We weten er niet veel over, maar er vonden verschillende grote gebeurtenissen in plaats. Er was natuurlijk de schepping, en daarna de zondeval, blijkbaar kort na de schepping. Vervolgens hebben we het verhaal van Kaïn en Abel, een geslachtsregister in Genesis hoofdstuk 5, en daarna de tijd van de zondvloed.

Vanaf de tijd van Adam tot de tijd van Noach en de zondvloed zijn er 10 generaties. Het zijn lange generaties, want vóór de zondvloed leefden de mensen ongeveer 900 jaar per persoon, althans degenen van wie de leeftijd wordt vermeld. De hele periode van Adam tot de zondvloed, die waarschijnlijk omstreeks 2300 voor Christus plaatsvond, wordt dus door 10 generaties overspannen. Van de zondvloed tot de tijd van Abraham zijn het eveneens 10 generaties, maar kortere. Na de zondvloed leefden de mensen ongeveer 500 jaar in plaats van 900. Maar om de een of andere reden vormen die tien generaties een langere periode. Het is 2.300 jaar.

De zondvloed vond blijkbaar ongeveer 1.700 jaar na Adam plaats, ruwweg 1.650 jaar of iets dergelijks — 1.656 jaar na Adam. Er lagen dus iets meer dan 2.300 jaar tussen de zondvloed en Christus. Als laatste vermelde gebeurtenis na de zondvloed en vóór Abraham hebben we de toren van Babel. Zo zijn de eerste 2.000 jaar gedocumenteerd. Er zijn maar een paar dingen: de schepping, de zondeval, Kaïn en Abel, de zondvloed en de toren van Babel. Dat is wat de eerste 11 hoofdstukken van Genesis behandelen.

7

De aartsvaders en de reis naar Egypte

Na Abraham hebben we natuurlijk veel geschiedenis. De roeping van Abraham staat in Genesis 12. Hij had acht zonen, van wie Ismaël en Isaak de eerste twee waren: Ismaël bij een slavin, en Isaak bij de vrije vrouw Sara. Later waren er nog zes zonen bij een vrouw die Ketura heette. Van hen is Isaak de enige die na zijn geboorte werkelijk centraal staat. Isaak had 2 zonen, Jakob en Ezau, en van Jakob worden 12 zonen en 1 dochter vermeld. Elk van de 12 zonen van Jakob had een gezin, en deze gezinnen

werden groot en groeiden uit tot clans of stammen. Tijdens zijn leven werd Jakobs naam veranderd in Israël. Hij maakte een nacht mee waarin hij de hele nacht worstelde met een goddelijke bezoeker, en die goddelijke bezoeker veranderde zijn naam van Jakob in Israël. Daarna werd hij soms Jakob en soms Israël genoemd. De 2 namen waren onderling verwisselbaar, een beetje zoals Simon en Petrus, Levi en Mattheüs. Dit waren 2 namen die door één persoon werden gedragen. Na deze worsteling met deze goddelijke boodschapper werd Jakob ook soms Israël genoemd.

Zijn twaalf zonen werden vervolgens soms de kinderen van Israël genoemd. En zo werden ook de generaties die uit zijn twaalf zonen voortkwamen, de twaalf stammen, de twaalf stammen van de kinderen van Israël genoemd. Die termen klinken je waarschijnlijk bekend in de oren als je het Oude Testament hebt gelezen.

Deze kinderen van Israël trokken in de tijd van een van hen, Jozef, naar Egypte om aan een hongersnood te ontkomen. Je hebt daarover gelezen in het boek Genesis. Uiteindelijk kwamen ze daar een tijdlang vast te zitten. Een farao die hun niet gunstig gezind was, maakte hen tot slaven. Blijkbaar was dat een zeer zware slavernij, waardoor ze ernstig verdrukt werden. Nadat ze honderden jaren in slavernij hadden doorgebracht, deed God Mozes als bevrijder opstaan. In Exodus deed God Mozes als bevrijder opstaan en bevrijdde Hij het volk uit Egypte.

8

Israël als volk bij de berg Sinaï

Precies halverwege Exodus — Exodus heeft veertig hoofdstukken — brengt God hen in het twintigste hoofdstuk naar de berg Sinaï en sluit Hij een verbond met hen. Dat omvat de Tien Geboden en vele andere wetten die God hun gaf. Het verbond hield in dat zij een volk zouden zijn als ze trouw zouden blijven aan God en aan Zijn verbond. Daarvoor waren ze slechts een grote familie geweest, een groep mensen die afstamde uit één lijn van Abraham, Izak en Jakob.

De twaalf zonen van Jakob, of zonen van Israël, waren tegen die tijd uitgegroeid tot zeer grote clans. Als je de vrouwen en kinderen meetelt, waren het er waarschijnlijk miljoenen. We weten dat er ongeveer zeshonderdduizend mannen onder de kinderen van Israël waren toen ze uit Egypte trokken. Hun aantal was dus enorm gegroeid terwijl ze in Egypte waren: van zeventig personen die Egypte binnengingen tot

zeshonderd-en-nog-wat-duizend die eruit trokken. Maar zelfs toen ze met zeshonderdduizend waren, vormden ze nog steeds slechts één grote familie, totdat ze bij de berg Sinaï kwamen.

Bij de berg Sinaï werd het volk geboren. God bracht deze mensen uit Egypte naar de berg Sinaï en stelde een verbond in, waardoor Hij hen tot Zijn heilige volk, Zijn natie, maakte. Dit was natuurlijk een vervulling van beloften die Hij eerder aan Abraham, Izak en Jakob had gedaan. Maar nu, honderden jaren later, stelt Hij bij de berg Sinaï dit verbond in met hun nakomelingen, die aan de slavernij in Egypte zijn ontkomen.

Nadat Hij dat verbond had gesloten, ging Hij hen naar het Beloofde Land leiden. Dit Beloofde Land was het land waar Abraham, Izak en Jakob hadden gewoond en waar de twaalf zonen van Jakob geboren waren. Maar ze waren lange tijd in Egypte geweest. Het was dus tijd om terug te gaan naar het Beloofde Land en dat land zelf in bezit te nemen.

Maar door hun gebrek aan geloof maakten ze God boos. Ze geloofden niet dat God het land aan hen kon geven en het kon afnemen van de inwoners die er al woonden, hoewel God had beloofd dat Hij dat zou doen. Ze wekten Gods toorn op doordat ze niet geloofden dat Hij hun het land kon geven. Daarom zei Hij:

Zeg tegen hen: Zo waar Ik leef, spreekt de HEERE, voorwaar, Ik zal met u doen zoals u ten aanhoren van Mij gesproken hebt. In deze woestijn zullen uw dode lichamen vallen, te weten allen van u die geteld zijn, naar hun volledige aantal, van twintig jaar oud en daarboven, u die tegen Mij gemord hebt. U zult beslist niet in dat land komen waarover Ik Mijn hand opgeheven heb, dat Ik u daarin zou laten wonen, behalve Kaleb, de zoon van Jefunne, en Jozua, de zoon van Nun. Uw kleine kinderen, van wie u zei: Zij zullen tot prooi worden van de vijand! hen zal Ik erin brengen; zij zullen dat land, dat u verworpen hebt, leren kennen. Maar wat u betreft, uw dode lichamen zullen in deze woestijn vallen. Uw kinderen zullen veertig jaar in deze woestijn rondzwerven, en zij zullen uw hoererijen dragen, totdat uw dode lichamen in deze woestijn vergaan zijn. Overeenkomstig het aantal dagen dat u dat land verkend hebt, veertig dagen, voor elke dag een jaar, zult u uw ongerechtigheden dragen, veertig jaar lang, en u zult van Mij tegenstand ondervinden. Ík, de HEERE, heb gesproken: Voorwaar, Ik zal dit doen met heel deze boosaardige gemeenschap, die tegen Mij samenspant. Zij zullen in deze woestijn omkomen, ja, zij zullen er sterven!

NUMERI 14:28-35

9

Van Mozes naar Jozua en de verovering

Dat gebeurde. Daarover gaan de boeken Leviticus, Numeri en Deuteronomium: de veertig jaar waarin de Israëlieten door de woestijn zwierven voordat ze het Beloofde Land binnengingen. Zo komen we helemaal bij de dood van Mozes in het laatste hoofdstuk van Deuteronomium. Mozes stierf vlak voordat de Israëlieten het land binnengingen om het te veroveren.

Op aanwijzing van God stelde Mozes iemand als zijn opvolger aan, en dat was Jozua. Jozua moest de bevelhebber van de kinderen van Israël zijn en hen het Beloofde Land binnenbrengen. Het boek Deuteronomium eindigt met de dood van Mozes. Het volgende boek, Jozua, begint met de opdracht die God aan Jozua gaf om de kinderen van Israël trouw te leiden bij de verovering van het land.

Jozua werd vooral een generaal. Mozes was een profeet, een wetgever en in algemene zin een nationale leider geweest. Maar Jozua had voornamelijk militaire taken, zelfs tijdens het leven van Mozes. In de eerste strijd die de Israëlieten voerden nadat ze uit Egypte waren gekomen, vielen de Amalekieten hen aan. Jozua trok eropuit en voerde de legers aan, terwijl Mozes en twee mannen, Aäron en Hur, de heuvel opgingen en Mozes zijn handen omhooghield. Aan het begin van het boek Jozua nam Jozua de leiding over de legers van Israël op zich.

Het boek Jozua heeft, meen ik, ongeveer vierentwintig hoofdstukken. De eerste helft, de eerste twaalf hoofdstukken, beschrijft de ongeveer vijfentwintig jaar die ze nodig hadden om het hele land Kanaän te veroveren. De tweede helft gaat over bestuurlijke zaken, vooral over de verdeling van het land onder de verschillende stammen. Daarna sterft Jozua. Na de dood van Jozua was er geen opvolger voor hem. Mozes had Jozua als opvolger aangesteld, maar Jozua had geen opvolger. In plaats daarvan volgde een periode van meer dan vierhonderd jaar waarin Israël geen vaste leiding had, maar slechts nu en dan door een richter werd geleid. Het volk Israël had in de tijd van de richters — en dat is de tijd waarin het boek Richteren en het boek Ruth zich afspelen — ongeveer vierhonderd jaar lang richters. Vanaf de uittocht tot het einde van de periode van de richters verliepen vierhonderdtachtig jaar. Daar moet je de veertig jaar

rondzwerven in de woestijn en de ongeveer vijfentwintig jaar die de verovering van het land duurde, van aftrekken. Het lijkt er dus op dat ze ongeveer vierhonderd jaar lang richters hadden.

10

Israël zonder koning in de tijd van richters

Tijdens de periode van de richteren zegt de Bijbel tweemaal in het boek Richteren:

In die dagen was er geen koning in Israël: eenieder deed wat juist was in zijn ogen.

RICHTEREN 17:6

Iedere prediker die ik die tekst ooit heb horen gebruiken, zegt dat dit iets slechts is. Maar eigenlijk is het niet iets slechts. Dit is wat God had ingesteld. God was niet van plan dat Israël een koning zou hebben. Hij liet het juist zo dat iedereen kon doen wat goed was in zijn eigen ogen, in de veronderstelling dat zij, omdat hun de wet gegeven was, over het algemeen het juiste zouden doen. Dat deden ze niet altijd. Vaak weken ze af van de gehoorzaamheid aan de wet en aanbaden ze heidense goden. Dan oordeelde God over hen door een heidens volk binnen te brengen dat hen veroverde en hen korte tijd schatplichtig maakte en in slavernij bracht.

Wanneer Israël tijdens de periode van de richteren in slavernij raakte onder binnenvallende volken, riepen ze na verloop van tijd tot God om barmhartigheid. Dan deed Hij een bevrijder opstaan. Die bevrijder was iemand die wij een richter noemen. Een aantal van hen wordt bij name genoemd, ongeveer twaalf, als ik me niet vergis. Er waren twaalf stammen van Israël. Ik geloof dat er twaalf richteren, twaalf kleine profeten en twaalf apostelen zijn. Twaalf is een belangrijk getal in de Bijbel. Ik geloof dat er in het boek Richteren twaalf richteren bij name worden genoemd. Sommigen van hen kunnen chronologisch gezien tegelijkertijd actief zijn geweest in verschillende delen van het land, omdat sommige van hun overheersers misschien alleen het noordelijke of het zuidelijke deel van het land hadden veroverd.

Hoe dan ook, deze richteren stonden op en God zalfde hen om de legers van Israël tegen hun invallers aan te voeren en hen te bevrijden. Israël had in die tijd geen permanente legers. In sommige gevallen hadden ze niet eens wapens, omdat ze een deel van die tijd onder de Filistijnen stonden, die hun niet toestonden wapens te hebben. Ze stonden hun helemaal niet toe ijzersmeden of metaalsmeden te hebben, uit vrees dat ze wapens zouden maken. Wanneer ze hun landbouwwerktuigen moesten slijpen, moesten ze naar de Filistijnse smeden gaan om ze te laten slijpen, omdat ze geen eigen wapens mochten hebben.

11

De taak en positie van de richters

Israël had vierhonderd jaar lang geen permanent leger of centraal bestuur, en iedereen deed wat goed was in zijn eigen ogen. Wanneer God een richter deed opstaan, kon die op de bazuin blazen en de mensen verzamelen die bereid waren te komen. Ze voerden dan deze oorlogen, God schonk hun de overwinning en ze werden bevrijd. Simson was een van die richteren, hoewel hij ongebruikelijk was omdat hij nooit legers bijeenbracht. Hij deed het in zijn eentje. De meeste richteren hadden legers van Israël die hen volgden.

Nadat ze hun volk hadden bevrijd, bleef de richter in de meeste gevallen in wat we een ambt zouden kunnen noemen. Er bestond geen officieel ambt, maar omdat hij hen had bevrijd, beschouwde het volk hem als hun leider. Het leek enigszins op George Washington, die de Amerikaanse troepen aanvoerde en daardoor vanzelfsprekend de man was die aanvankelijk tot leider van het land werd aangesteld. Mensen hebben respect voor de generaal die hen heeft bevrijd. De richter bleef dus in een soort leiderschapspositie, maar werd geen koning. Hij sprak recht over het volk. Daarom werden ze richteren genoemd.

Rechtspreken betekende dat ze als in een rechtbank geschillen beslechtten, zoals een magistraat. Als mensen geschillen hadden, gingen ze naar de richter. Dan gebruikte hij de wet van God om te zeggen: „Zo moeten jullie dat oplossen.” Maar de richteren werden geen koningen en begonnen geen dynastieën. Wanneer ze stierven, namen

hun zonen hun ambt niet over. Er werd ook geen verkiezing gehouden om hen te vervangen. Wanneer de richter stierf, ontstond er opnieuw een machtsvacuüm tot de volgende crisis. Dan deed God weer een ander opstaan.

In de vierhonderd jaar van de richteren werd Israël dus, kennelijk zoals God het wilde, geleid door afzonderlijke charismatische leiders die God voor een bepaalde gelegenheid deed opstaan met het doel een crisis op te lossen. De rest van de tijd hielden de mensen zich met hun eigen zaken bezig, bewerkten ze hun land en werden ze niet lastiggevalen door de overheid, belastingen of iets dergelijks. Dat is kennelijk hoe God het wilde, want God was hun Koning. Dat is het punt. Toen Hij hen naar de berg Sinaï bracht, zei Hij:

Ik zal jullie koning zijn.

Ze hadden dus geen andere koning nodig. Iedereen legde verantwoording af aan God.

12

Israël vraagt om een koning

Dat is volgens mij ook hoe God de gemeente aanvankelijk heeft ingericht. Paulus zei:

Maar ik wil dat u weet dat Christus het Hoofd is van iedere man en de man het hoofd van de vrouw en God het Hoofd van Christus.

1 KORINTHE 11:3

Ik geloof dat de institutionalisering van de kerk op een later tijdstip, lang na de tijd van de apostelen, waarschijnlijk een vergissing was, net zoals het een vergissing was om het leiderschap van Israël te institutionaliseren. Dit gebeurde aan het einde van de periode van de richteren. De laatste van de richteren was de profeet Samuel. Toen hij oud was, kwam het volk Israël naar hem toe en zei:

We zijn dit machtsvacuüm moe. U bent oud en zult niet lang meer bij ons zijn. Uw zonen zijn ongeschikt om uw positie over te nemen. Geef ons daarom een koning die over ons regeert, zoals alle andere volken die hebben.

1 SAMUEL 8

Samuel was hierover ontstemd en ging ermee naar God. God was eveneens ontstemd. Maar Hij zei:

Geef hun dan wat ze willen. Ze hebben u niet verworpen, maar Mij: ze willen niet dat Ik over hen regeer.

1 SAMUEL 8

Dit staat in 1 Samuel, hoofdstuk 8, dus inmiddels zijn we voorbij Richteren en Ruth.

Ruth speelde zich af tijdens de periode van de richteren en is het verhaal van een familie. Het is toevallig de familie waar David uit voortkwam, wat het een belangrijk verhaal maakt. Maar in Samuel zien we in hoofdstuk 8 hoe de laatste van de richteren zijn positie als richter verlaat en een koning aanstelt, de eerste koning van Israël.

Het was echter geen goede zaak dat ze een koning aanstelden. God was boos omdat ze een koning wilden. Hij was tevreden geweest met de tijd van de richters, toen God hun Koning was, maar nu verwierpen ze dat. Ze wilden een centrale regering hebben. God zei tegen Samuel dat hij het volk moest waarschuwen:

Waarschuw het volk: met een centrale regering zullen ze belasting betalen — tien procent, wat als onderdrukkend werd beschouwd. Hoeveel betalen jullie? Er zullen permanente legers zijn. De koning zal jullie zonen en dochters meenemen voor militaire dienst en om banketbakkers en dienaren in zijn hofhouding te worden.

1 SAMUEL 8

13

Saul, David en Salomo als koningen

Met andere woorden, een gecentraliseerde regering en legers enzovoort zouden onderdrukkend zijn. Ze wilden het toch, dus stelden ze de monarchie in en maakten ze een man die Saul heette koning. Saul bleek slecht te zijn. Hij kwam tegen God in opstand, en daarom stelde God een andere koning aan, David.

Saul kwam uit de stam Benjamin. David kwam uit de stam Juda. David werd in fasen koning. Hij werd tijdens een besloten plechtigheid in het huis van zijn vader tot koning gezalfd, maar werd pas veel later, nadat Saul gestorven was, door het volk als koning erkend. Toen Saul stierf, maakte het volk David uiteindelijk koning. Eerst maakte zijn eigen stam Juda hem voor zeven en een half jaar koning. Daarna besloten de overige stammen hem ook koning te maken, en hij regeerde veertig jaar.

Na zijn dood regeerde zijn zoon Salomo eveneens veertig jaar. Interessant genoeg had Saul, de eerste koning, veertig jaar geregeerd, regeerde David veertig jaar en regeerde Salomo, zijn zoon, veertig jaar. Dat was geen kunstmatig vastgestelde ambtstermijn. Ze stierven aan het einde van een regering van veertig jaar. Ik kan je wel zeggen: als ik

Salomo's zoon was, de troon besteeg en in het negenendertigste jaar van mijn regering kwam, zou ik zenuwachtig worden. Maar de andere koningen stierven niet nadat ze veertig jaar hadden geregeerd.

Interessant genoeg wordt ons over de tijd van de richters verteld dat elk van de richters, nadat ze de overwinning op de vijanden hadden behaald, Israël veertig jaar richtte. Een paar van hen deden dat echter tachtig jaar, wat uiteraard gewoon het dubbele daarvan is. Veertig is dus een belangrijk getal in de Bijbel. Sommige mensen denken dat de geschiedschrijvers het gewoon hebben afgerond, of zelfs dat ze het getal veertig gebruiken om een generatie aan te duiden zonder het precieze aantal te noemen. Maar als we aannemen dat die getallen exact zijn, heeft God het in Zijn soevereiniteit kennelijk zo beschikt dat iedere heerser, in elk geval onder de eerste heersers, veertig jaar zou regeren en dat het daarna afgelopen zou zijn.

14

De scheuring van Israël en Juda

Saul, David en Salomo waren de enige koningen die over alle twaalf stammen regeerden, want na de tijd van Salomo viel het volk uiteen en werd het nooit meer herenigd. Er zouden tegelijkertijd twee verschillende koningen zijn, omdat er twee verschillende volken zouden zijn. Helaas viel Salomo van God af, en een profeet kwam naar hem toe en zei dat God tien stammen van zijn koninkrijk zou afnemen.

In de tijd van Salomo's zoon Rehabeam vond er een opstand plaats. Dit komen we ergens halverwege de boeken Koningen tegen. Salomo stierf. Zijn zoon Rehabeam werd koning. Toen Rehabeam koning was, nam hij enkele werkelijk dwaze bestuurlijke beslissingen, vooral op het gebied van belastingen. Er kwam een opstand, een soort Boston Tea Party, alleen verloor hij bijna het hele koninkrijk. Tien van de twaalf stammen, die in het noorden, maakten zich los van de dynastie van David en stelden hun eigen koning aan, Jerobeam.

Rehabeam regeerde nog steeds over de twee zuidelijke stammen: Juda, de grote stam, en Benjamin, een heel kleine stam. Daarom werd het zuidelijke koninkrijk onder de dynastie van David Juda genoemd, want Juda was veel groter dan Benjamin. Het

bestond uit twee stammen, maar Benjamin was een onbeduidend stammetje dat bij Juda hoorde. Het zuidelijke koninkrijk onder de koningslijn van David werd daarom Juda genoemd.

Het noordelijke koninkrijk werd eenvoudigweg Israël genoemd, omdat het tien van de twaalf stammen van Israël omvatte. Soms werd het Efraïm genoemd, omdat Efraïm de grootste van die stammen in het noorden was. Daarom wordt het noordelijke koninkrijk soms Efraïm genoemd. Maar vanaf de tijd van Salomo's zoon Rehabeam is het koninkrijk verdeeld. Het noordelijke koninkrijk — ik weet niet meer precies hoelang het zelfstandig was. Ik denk misschien ongeveer honderdtwintig jaar, als ik me niet vergis, iets in die orde van grootte. En ze hadden negentien koningen in het noordelijke koninkrijk. Ze waren stuk voor stuk slecht. Ze hebben nooit een goede koning gehad. Een of twee van hen leken in het begin misschien enigszins fatsoenlijk te zijn, maar ze werden heel snel slecht. Alle koningen van het noordelijke koninkrijk, Israël, waren verdorven. Daarom stuurde God de Assyriërs, die dat koninkrijk in het noorden in het jaar 722 voor Christus veroverden en vernietigden. Dat gebeurde 722 jaar vóór Christus. Het noordelijke koninkrijk hield op te bestaan en het volk Israël werd onder de volken verstrooid. Uiteindelijk trouwden ze met heidenen, en daar zijn de Samaritanen uit voortgekomen. De Samaritanen waren het resultaat van huwelijken tussen die stammen van Israël uit het noordelijke koninkrijk en heidenen. De Joden beschouwden hen als halfbloeden.

De Joden daarentegen ontleenden hun naam aan de stam Juda, die het zuidelijke koninkrijk vormde. Het zuidelijke koninkrijk had twintig koningen, van wie de meesten slecht waren. Een handjevol was goed. Er waren koningen als Josia, Asa, Uzzia en Hizkia die goede koningen waren, maar de meeste koningen van Juda waren net zo slecht als die in het noorden.

15

Assyrië bedreigt Juda en Jeruzalem

Toen Assyrië het Noordelijke Koninkrijk Israël had veroverd, trok Assyrië op een later tijdstip naar Juda om ook Juda te proberen te veroveren. Beide koninkrijken werden dus door Assyrië bedreigd. Het Noordelijke Koninkrijk werd door Assyrië vernietigd. Maar toen Assyrië naar het Zuidelijke Koninkrijk trok, slaagden de Assyriërs erin veel

schade aan te richten in de dorpen van Juda. Ze belegerden Jeruzalem, de hoofdstad, maar konden die stad niet veroveren. Waarschijnlijk zouden ze daartoe wel in staat zijn geweest, maar God greep in.

Hizkia was in die tijd koning in Juda. Hij was een goede koning, een van de weinige goede koningen die ze daar ooit hadden. Toen de Assyriërs Jeruzalem, de hoofdstad van Juda, belegerden, kreeg koning Hizkia raad van allerlei raadgevers aan het hof. Velen van hen zeiden tegen hem dat hij boodschappers naar Egypte moest sturen. Hij moest proberen de hulp van de Egyptenaren in te roepen, zodat die tegen de Assyriërs zouden komen strijden en hem zouden helpen.

Maar de profeet Jesaja was in die tijd in Jeruzalem en hij gaf koning Hizkia raad. Hij zei:

Wee hun die afdalen naar Egypte om hulp, die steunen op paarden, vertrouwen op strijdwagens, omdat er zoveel zijn, op ruiters, omdat die zeer machtig zijn, maar die geen acht slaan op de Heilige van Israël en de HEERE niet zoeken.

JESAJA 31:1

Hizkia luisterde naar de profeet Jesaja en zocht hulp bij de Heere.

Hizkia ontving een dreigbrief van Rabsaké, de bevelhebber van de Assyriërs buiten Jeruzalem. Hij stuurde koning Hizkia een brief en droeg hem op zich over te geven. Hizkia nam die brief mee naar de tempel in Jeruzalem, spreidde hem voor de Heere uit en vroeg God hen te bevrijden. Die nacht, terwijl de Assyriërs sliepen, ging een engel van de Heere het Assyrische legerkamp in en doodde 185.000 Assyriërs. Toen de overlevenden 's morgens wakker werden, zagen ze dat hun gelederen totaal uitgedund waren. Ze raakten in paniek en vertrokken. Ze bleven niet. Zo werd Jeruzalem bevrijd.

16

De Babylonische ballingschap voorzegd

Het Noordelijke Koninkrijk werd door de Assyriërs vernietigd. Het Zuidelijke Koninkrijk werd bedreigd, maar wist te overleven doordat God ingreep. Dat kwam doordat er in die tijd toevallig een goede koning in Juda was die zijn hulp bij God zocht. Na hem kwamen er echter slechte koningen. En helaas had zelfs Hizkia, de goede koning, een zoon die de slechtste van allemaal was. Zijn zoon Manasse bracht Juda daadwerkelijk tot verschrikkelijke afgoderij. Vanwege wat Manasse had gedaan, zeiden de profeten dat God Juda in ballingschap naar Babylon zou voeren.

Eigenlijk werd zelfs nog tijdens Hizkia's eigen leven voorspeld dat de Babyloniërs zouden komen en Juda zouden plunderen. Een van de laatste verhalen die we over Hizkia hebben, gaat over hoe hij van een ziekte herstelde. Enkele Babylonische gezanten kwamen hem bezoeken en hem gelukwensen met het feit dat hij het had overleefd. Blijkbaar was het een levensbedreigende ziekte. Terwijl ze daar waren, liet Hizkia de Babylonische gasten alle schatten van Jeruzalem zien.

Nadat ze vertrokken waren, kwam de profeet Jesaja bij Hizkia en zei:

Wat heb je deze mannen laten zien?

Daarop volgde dit gesprek:

Hij zei: Wat hebben zij in uw huis gezien? Hizkia zei: Zij hebben alles gezien wat er in mijn huis is. Er is niets in mijn schatkamers wat ik hun niet heb laten zien.

JESAJA 39:4

Jesaja zei:

Zie, er komen dagen dat alles wat er in uw huis is en wat uw vaders tot op deze dag hebben opgeslagen, naar Babel zal worden weggevoerd. Er zal niets overblijven, zegt de HEERE. Bovendien zullen zij een aantal van uw zonen meenemen, die uit u zullen voortkomen, die u verwekken zult; zij zullen hovelingen worden in het paleis van de koning van Babel.

JESAJA 39:6-7

Dat ging natuurlijk aanzienlijk later in vervulling, minstens vijftig jaar na Hizkia, denk ik.

17

De drie wegvoeringen naar Babylon

Er kwamen verscheidene koningen na Hizkia, en dat waren in wezen slechte koningen. Josia was een goede, maar de rest was slecht. En zo kwamen de Babyloniërs in 586 voor Christus. Ze verwoestten Jeruzalem en voerden de Joden weg in gevangenschap.

De Babyloniërs hadden al een paar keer eerder aangevallen. Ze waren Juda in 605 voor Christus binnengevallen en hadden toen enkele gevangenen meegenomen, onder wie Daniël en zijn drie vrienden Sadrach, Mesach en Abed-Nego. Deze mannen waren in 605 voor Christus als gevangenen naar Babylon gegaan. Ongeveer acht jaar later, in 597 voor Christus, kwamen de Babyloniërs terug en namen ze nog meer gevangenen mee naar Babylon. Onder hen was de profeet Ezechiël. Hij ging in 597 met de tweede golf gevangenen in ballingschap.

Maar de laatste golf kwam in 586 voor Christus, nog eens dertien jaar later. Dat was het moment waarop de Joden iets heel doms deden. De Babyloniërs hadden Juda en Jeruzalem onderworpen. Ze hadden een eigen stadhouder aangesteld die als vazal onder Babylon in Jeruzalem moest regeren. Enkele dwazen in Jeruzalem vermoordden die stadhouder. En dat bracht natuurlijk de toorn van Babylon over hen.

De Babyloniërs trokken erheen, verwoestten Jeruzalem, brandden de tempel plat, slachtten Joden af en voerden de rest mee naar Babylon. Zo kwamen de Joden in deze drie golven in Babylon terecht: in 605, 597 en 586 voor Christus. In het laatste van die drie jaren werd de tempel verwoest, en de Joden brachten tijd door in Babylon. De profeten hadden gezegd dat het zeventig jaar zou duren. Volgens bepaalde berekeningen was het ook zeventig jaar. Er is meer dan één manier om dat te berekenen. Je kunt beginnen bij 605, 597 of 586 en vanaf dat punt zeventig jaar verder rekenen. Dan kom je natuurlijk bij verschillende data uit. Maar later keerden er op drie verschillende tijdstippen ballingen terug.

18

Terugkeer en herbouw onder Zerubbabel

De eerste terugkeer vond plaats in 539 of 538 voor Christus. De Babyloniërs werden veroverd door het Perzische Rijk, door Cyrus, de leider van de Perzen. Toen Cyrus Babylon veroverde, vaardigde hij een bevel uit. Alle onderworpen volken die door Babylon uit hun woonplaatsen waren weggevoerd, alle mensen die als gevangenen naar Babylon waren gebracht — zowel de Joden als de andere volken — kregen toestemming om naar het land van hun voorouders terug te keren. De Joden kregen toestemming om terug te gaan en hun tempel in Jeruzalem te herbouwen. Dit was voorspeld. Jesaja had voorspeld dat Cyrus dit zou doen, en Jeremia had ook het einde van de ballingschap voorspeld.

De Joden kregen toestemming om uit de Babylonische ballingschap naar Jeruzalem terug te keren, maar slechts een klein aantal van hen deed dat. Ik geloof dat de eerste groep die terugging 50.000 mensen telde, nog altijd een heel klein percentage van de Joodse bevolking in het Babylonische koninkrijk. Ze volgden een man die Zerubbabel heette en hun gouverneur was. Hij stamde af van de koningen uit de lijn van David, maar hij is nooit koning geweest. Hij was alleen gouverneur. De Perzen gaven hem toestemming om mensen mee terug te nemen en weer met de bouw van de tempel te beginnen. Zo leidde Zerubbabel ongeveer 50.000 ballingen, het overblijfsel, terug naar Jeruzalem.

Onder hen waren twee profeten, Zacharia en Haggai, die hen bemoedigden omdat ze maar met weinigen waren. Ze hadden geen groot budget voor de bouw van de tempel. Toen ze weer met de bouw van de tempel begonnen, was het duidelijk dat die minderwaardig zou zijn aan de tempel van Salomo. Salomo had een tempel gebouwd waarvoor hij kosten noch moeite had gespaard. Toen Salomo na de dood van David aan de macht kwam, erfde hij het koninkrijk Israël in de grootste rijkdom die het ooit zou kennen. De allerwelvarendste periode in de geschiedenis van Israël was de tijd waarin David regeerde. Salomo erfde dus een immense, immense rijkdom van zijn vader, maar hij verkwistte het grootste deel ervan. Hij besteedde er veel van aan de tempel en aan zijn eigen paleis, maar hij verkwistte er ook veel van aan andere luxe. Toen Salomo's regering ten einde kwam, was Israël verarmd.

Zerubbabel en zijn generatie herbouwden de tempel in Jeruzalem, maar het was een enigszins minderwaardige tempel. Daarna kwamen er nog een paar andere groepen Joden terug uit Babylon. Eén groep kwam terug onder Ezra en één groep kwam terug onder Nehemia. Ezra was een schriftgeleerde en een godsdienstig leider. Nehemia was gouverneur, een latere gouverneur dan Zerubbabel. Deze godvrezende mannen hielpen het overblijfsel dat naar Jeruzalem was teruggekeerd om terug te keren naar zijn godsdienstige wortels en gebruiken.

19

Maleachi en de teleurgestelde terugkeerders

Na die tijd hebben we de profeet Maleachi, de laatste van de profeten in het Oude Testament. Hij profeteerde dat de mensen van Juda werkelijk laks waren geworden in hun godsdienstige toewijding. Ze verzuimden hun tienden aan de Levieten te betalen. Ze verzuimden de beste dieren als offers te brengen. Ze brachten kreupele en blinde dieren als offers, iets wat in de wet daadwerkelijk verboden is. Ze waren teleurgesteld, omdat ze dachten dat God Zijn zegen zou uitstorten wanneer ze uit Babylon terugkeerden. Veel profeten vóór de ballingschap hadden voorspeld dat God hen in ballingschap zou voeren, hen zou terugbrengen en Zijn Geest over hen zou uitstorten. Er zou grote, grote rijkdom zijn, grote vreugde en een geweldige tijd.

Maar wat ze niet begrepen, was dat deze profetieën vervuld zouden worden wanneer de Messias kwam. Toen de Joden uit Babylon terugkeerden, duurde het nog meer dan 500 jaar voordat de Messias kwam. In de tijd van Maleachi, ongeveer 400 jaar vóór Christus, waren de Joden dus ontmoedigd geraakt. De verwachte voorspoed en de verwachte opleving bleven uit, en daardoor waren ze apathisch geworden in hun godsdienst. De profeet Maleachi stond op, bestrafte hen daarvoor en riep hen terug tot goed gedrag.

We weten niet hoe ze op hem reageerden, omdat we in het Oude Testament geen historische verslagen hebben die van na de tijd van Maleachi dateren. Maar na de tijd van Maleachi en vóór de tijd van Christus was er natuurlijk een uitgebreide geschiedenis. Na Maleachi was er de intertestamentaire periode, vanaf 400 voor Christus tot aan de komst van Christus. In die tijd gebeurde er veel.

20

Alexander en de Griekse rijken

Om te beginnen veroverde Alexander de Grote het Perzische Rijk. Alexander was een Griekse Macedoniër en hij veroverde het Perzische Rijk. Zo verving het Griekse Rijk het Perzische Rijk, dat eerder het Babylonische Rijk had vervangen. De Babyloniërs hadden het gebied veroverd. Daarna werden zij door de Perzen veroverd en vervolgens werden zij aan het einde van de vierde eeuw voor Christus door Alexander veroverd. Besef dat dit het begin van de vierde eeuw voor Christus betekent, bijvoorbeeld 325 of 330 voor Christus. Dat is de periode waarin Alexander dat gebied veroverde. Alexander was een jonge man, ik denk 18 of 20 jaar oud, toen hij de legers van de Macedoniërs begon aan te voeren. Hij veroverde de toenmalige bekende wereld in twaalf jaar.

Maar voordat hij halverwege de dertig was, had hij de wereld veroverd, was hij de machtigste man ter wereld geworden, was hij verveeld geraakt en had hij zichzelf doodgedronken. Er waren geen werelden meer om te veroveren. Sommigen zeggen dat hij aan syfilis stierf, en dat kan ook waar zijn. Maar sommigen zeggen dat hij zichzelf eenvoudigweg doodgedronken heeft omdat hij zich verveelde en klaagde dat er geen werelden meer te veroveren waren.

Toen Alexander stierf — en dit was in de intertestamentaire periode, want het gebeurde na de tijd van Maleachi — werd zijn koninkrijk onder vier van zijn generaals verdeeld. Maleachi leefde rond 400 voor Christus en Alexander dichter bij 300 voor Christus. Met Alexander komen we dus bijna een eeuw dichter bij de tijd van Christus.

Een paar generaals van Alexander zijn niet belangrijk voor het Bijbelse verhaal, maar twee van hen wel. Eén van hen nam het deel van Alexanders rijk over dat ten noorden van Israël lag, voornamelijk Syrië. Zijn naam was Seleucus. Een andere generaal van Alexander, Ptolemaeus geheten, kreeg Egypte, ten zuiden van Israël. Eigenlijk was Seleucus oorspronkelijk een van de generaals van Ptolemaeus, en hij trok naar het noorden en nam de leiding over Syrië op zich. Maar om dit samen te vatten — het wordt erg ingewikkeld — werd Israël in de periode rond 300 voor Christus in het noorden en het zuiden geflankeerd door de Seleucidische dynastie onder Seleucus en zijn nakomelingen in Syrië, en door de Ptolemeïsche dynastie in Egypte. Ptolemy wordt in het Engels gespeld met een niet-uitgesproken P aan het begin: P-T-O-L-E-M-Y.

Aanvankelijk behoorde Palestina, oftewel Israël, bij het zuiden. Toen Alexanders koninkrijk werd verdeeld, stond Israël ongeveer honderd jaar lang onder het bewind van Egypte, van de Ptolemaeën, tot ongeveer 200 voor Christus. Onder de Ptolemaeën ging het redelijk goed met Israël. De Egyptische heersers behandelden hen met een zekere mate van respect.

Alle Ptolemeeën werden Ptolemaeus de Eerste, Ptolemaeus de Tweede, Ptolemaeus de Derde, Ptolemaeus de Vierde enzovoort genoemd, tot en met Ptolemaeus de Zesde en Ptolemaeus de Zevende. Maar de opeenvolgende heersers van de Seleucidische dynastie heetten Seleucus I, Antiochus I, Seleucus II, Antiochus II enzovoort. Ze heetten dus afwisselend Seleucus of Antiochus. De stad Antiochië in Syrië was naar Antiochus genoemd.

21

Antiochus Epiphanes onderdrukt de Joden

Het punt is dat in een latere generatie een van de Seleucidische heersers in Syrië, Antiochus IV, Egypte probeerde te veroveren. Hij probeerde de Ptolemeeën te verslaan. Het probleem was dat er oorlogen waren tussen de Seleuciden en de Ptolemeeën, en Israël lag precies tussen hen in. Israël was dus betwist gebied. Het was

ook het gebied waar hun legers doorheen trokken wanneer ze elkaar binnenvielen. Om van Syrië naar Egypte te gaan, of andersom, moesten ze door Israël heen. In die periode werd Israël vaak vertrapt door legers die geen bijzondere belangstelling hadden voor de bevolking, maar eenvoudigweg door hun gebied heen wilden trekken. Maar ze verkrachtten ook hun vrouwen en plunderden hun huizen. De Joden leden dus zwaar tijdens deze oorlogen.

Een bepaalde koning uit het noorden was Antiochus IV, die zichzelf Antiochus Epiphanes noemde. Epiphanes betekent ‘de roemrijke’. Hij noemde zichzelf Antiochus de Roemrijke. Zijn vijanden noemden hem met een naam die erop leek: Antiochus Epimenes. Hij noemde zichzelf Epiphanes; zij noemden hem Epimenes, wat ‘de krankzinnige’ betekent.

Antiochus IV probeerde Egypte te veroveren, maar dat mislukte. Toen hij Egypte had bereikt, was hij niet ver meer van Alexandrië verwijderd. Die stad had hij waarschijnlijk kunnen veroveren. Hij faalde echter doordat de Romeinen, die in die tijd een opkomende macht waren, ingrepen. Ze hadden nog geen van hun grote veroveringen in die streek gedaan, maar ze waren een machtige, groeiende kracht. Ze wilden niet dat Antiochus Egypte zou veroveren, omdat hij daardoor in het oosten te machtig zou worden. Daarom stuurden de Romeinen een vloot schepen om Antiochus in Egypte te onderscheppen.

Toen hij Alexandrië naderde en de stad waarschijnlijk had kunnen veroveren, arriveerde de Romeinse vloot en ging de confrontatie met hem aan. De bevelhebber van de Romeinse vloot trok in het zand een cirkel rond de plek waar Antiochus stond en zei: ‘Verlaat deze cirkel niet voordat je je troepen het bevel hebt gegeven zich terug te trekken.’

Eerder in zijn leven was Antiochus gijzelaar geweest in Rome. Het is een lang verhaal hoe dat kwam, maar zijn vader had bij de Romeinen nog grote oorlogsschulden openstaan. Daarom had Antiochus een deel van zijn jeugd als gijzelaar in Rome doorgebracht en had hij de macht van Rome gezien. Hoewel Rome zich toen nog niet sterk had uitgebreid, kende hij zijn macht en was hij bang voor de Romeinen.

Toen de Romeinse vloot hem dus zei naar huis te gaan en Egypte met rust te laten, deed hij dat. Maar hij was vernederd en woedend. Terwijl hij door Israël trok, koelde hij zijn woede op de Joden. Hij offerde onder andere een varken, een onrein dier, in de

tempel van de Joden. Dit werd door Daniël de gruwel van de verwoesting genoemd.

Hij deed dit in 168 voor Christus. Ook verbood hij het Jodendom en dwong hij de Joden de hellenistische, of Griekse, cultuur op. Hij verbood hun hun kinderen te besnijden. Hij maakte het bezit van een exemplaar van de Joodse Schriften strafbaar met de dood. Hetzelfde gold voor het houden van de sabbat en het vieren van de religieuze feestdagen van de Joden. Dit was duidelijk een crisis voor de Joden, want God eiste dat zij hun kinderen besneden en de sabbat hielden. Hier hebben we dus deze onderdrukker, een type als Adolf Hitler, of misschien meer een type als Saddam Hoessein, die hun vertelt dat ze hun godsdienst niet mogen onderhouden, terwijl God zegt dat ze dat wel moeten doen.

22

De Chassidiem en het begin van de opstand

In die tijd ontstond er in Israël een groep vrome Joden die als martelaren stierven, in wezen omdat ze niet wilden ophouden de sabbat te houden of de besnijdenis uit te voeren. Ze werden de Chassidiem genoemd. Honderdvijftig jaar later waren de Farizeeën de groep die uit deze Chassidiem voortkwam. Zij vormden de vrome verzetsbeweging tegen de hellenistische cultuur in de dagen van Antiochus Epiphanes. De Chassidiem waren vrome Joden. Het waren goede mensen. Uiteindelijk ontwikkelden zij zich tot de Farizeeën. Zoals bij de meeste religieuze bewegingen het geval is, werden die na enkele generaties duidelijk enigszins wettisch en in bepaalde opzichten verdorven. Maar daaruit zijn de Farizeeën in deze tijd voortgekomen.

Iets heel opmerkelijks wat in deze tijd gebeurde, was dat een Syrische functionaris van Antiochus Epiphanes naar een Joods dorp kwam dat Modeïn heette, gespeld M, O, D, E, I, N: Modeïn. Hij riep de dorpelingen bijeen, richtte een altaar voor een heidense god op en beval de priester tijdens een openbare ceremonie op dit altaar een offer aan de heidense god te brengen. De priester weigerde, en een andere inwoner van het dorp liep gewoon naar voren en zei: 'Ik zal het doen.' Hij stond op het punt het te doen, maar de priester pakte zijn zwaard en doodde de Jood die dat wilde doen. Onder de wet van Mozes moest namelijk iedere Jood die afgoden aanbad ter dood worden gebracht. Daarna doodde de priester de Syrische functionaris.

Ze wisten dat dit in de ogen van de Syriërs een provocerende daad zou zijn. Daarom vluchtten deze priester en zijn vier of vijf zonen de bergen in en begonnen ze een verzetsbeweging. Andere Joden die met hen sympathiseerden, sloten zich in groten getale bij hen aan. Ze vormden een guerrillagroep die aanvallen uitvoerde op de Syrische soldaten. Dit wordt de Makkabese Opstand genoemd. Die heet zo omdat een van de zonen van deze priester — de priester heette Mattathias — Judas heette en de bijnaam Makkabeüs droeg. Het woord Makkabeüs betekent ‘de hamer’. Niemand weet waarom hij de bijnaam de hamer kreeg. Waarschijnlijk vanwege de verpletterende slagen die hij de Syriërs toebracht. Sommigen zeggen dat zijn hoofd de vorm van een hamer had en dat ze hem daarom zo noemden. Ik weet het niet, zoals bij een hamerhaai, denk ik. Dat is eerlijk gezegd een van de verklaringen die ervoor zijn geopperd. Maar om welke reden dan ook kreeg hij de bijnaam de hamer, oftewel Makkabeüs. Daarom werd de opstand de Makkabese Opstand genoemd.

23

De overwinning van de Makkabeeën

De priester Mattathias werd gedood. Uiteindelijk werd elk van zijn zonen, de een na de ander, ook gedood. Er waren enkele zeer heldhaftige veldslagen. Die staan opgetekend in het boek Eerste Makkabeeën. Hoewel dit boek tot de apocriefe literatuur van het Oude Testament behoort, wordt het door bijna alle historici als historisch betrouwbaar beschouwd. Ook Josephus vertelt deze verhalen.

Een van de zonen van de priester stierf bijvoorbeeld toen een Syrische functionaris — nu ik erover nadenk, was het misschien zelfs Antiochus; ik weet het niet meer — op een olifant door de straten reed. Deze Makkabese broer rende door de gelederen heen, kwam onder de olifant terecht, stak de olifant met een speer en doodde hem. De olifant viel boven op hem, waardoor hij stierf. Maar volgens mij stierf de functionaris ook doordat hij van de olifant viel, of iets dergelijks. In Eerste Makkabeeën staan enkele interessante verhalen over de veldslagen in deze oorlogen.

Deze oorlog duurde ongeveer drie jaar, of iets korter. Verbazingwekkend genoeg won deze guerrillagroep van Joden, die in de bergen woonde en aanvallen uitvoerde op de geregelde Syrische troepen. Ze verdreven de Syriërs en wijdden de tempel opnieuw in. Nadat Antiochus daar een varken had geofferd, werd de tempel als verontreinigd

beschouwd en gebruikten de Joden hem niet meer. Maar nadat de Makkabese Opstand was geslaagd, verwierven ze hun onafhankelijkheid. Dat was de eerste keer sinds de Babylonische ballingschap dat de Joden onafhankelijk waren van heidenen. Ze waren in 586 voor Christus naar Babylon weggevoerd en hadden onder de Babyloniërs, de Perzen, de Grieken, de Egyptenaren en de Syriërs gestaan. Nu, omstreeks 165 voor Christus, waren ze plotseling weer een vrij volk. Dat duurde maar kort, ongeveer honderd jaar, totdat de Romeinen kwamen en hen veroverden.

Ze vierden de herinwijding van de tempel met een ceremonie die het Lichtfeest werd genoemd en die elk jaar door Joden wordt gevierd. Het heet Chanoeka en vindt rond de kersttijd plaats. Dat was dus dat stukje geschiedenis.

24

Van de Hasmoneeën naar Herodes

Daarna volgde er, voordat de Romeinen het gebied veroverden, een periode waarin de Joden hun eigen onafhankelijke staat hadden, maar die was corrupt. De priesters werden aanvankelijk de Hasmoneeën genoemd. In het begin regeerden zij, maar uiteindelijk kwamen er intriges, moorden en dat soort dingen. Verschillende mensen namen de macht van anderen over. Uiteindelijk kwamen de Romeinen binnen en veroverden ze het gebied, omstreeks 70 voor Christus. Volgens mij veroverden ze Jeruzalem in 40 voor Christus. Ze veroverden Jeruzalem en stelden daar hun eigen heerser aan ter vervanging van de Hasmonese dynastie die over de Joden had geregeerd.

De heerser die ze aanstelden was Herodes de Grote. Hij was daar toen Jezus werd geboren en hij was een meedogenloze tiran. Toen Herodes stierf, verdeelden zijn zonen zijn macht. Eigenlijk verdeelde keizer Tiberius het gebied dat het rijk van Herodes was geweest onder diens drie zonen. Een van hen was Herodes Antipas, die in de tijd van Jezus over Galilea regeerde en Johannes de Doper ter dood liet brengen. Een andere was Herodes Archelaüs, die na de dood van Herodes over Judea regeerde. Maar hij bestuurde het gebied zo slecht dat Caesar hem in het jaar 6 na Christus uit zijn ambt zette. Hij was daar dus maar ongeveer tien jaar. Daarna werden er gouverneurs of procuratoren aangesteld om over Judea te regeren. Pontius Pilatus was volgens mij de vijfde van hen. Later, in de tijd van Paulus, waren er Agrippa en Felix. Agrippa

was eigenlijk een koning, maar Felix en Festus waren in latere tijden procuratoren van Judea. Dit zijn dus enkele van de namen waarover je in het Nieuwe Testament zult lezen.

25

De geboorte en bediening van Jezus

De periode die in het Oude Testament wordt behandeld, besloeg vierduizend jaar, helemaal tot aan de tijd van Herodes. En toen werd Jezus geboren. Laat me je een kort overzicht geven van de geschiedenis van het Nieuwe Testament. Over de eerste dertig jaar van de geschiedenis van het Nieuwe Testament wordt vrij weinig gezegd. We hebben de geboorteverhalen over Jezus in Mattheüs 1 en 2, en ook in Lukas 1 en 2. Die vertellen ons over de geboorte van Jezus en bijna niets over Zijn jeugd: een paar verhalen over Hem als heel klein kind en daarna één kort verhaal over Jezus toen Hij twaalf was. Daarna wordt er niets meer over die eerste dertig jaar gezegd, tot Mattheüs 3 en Lukas 3, waar Jezus Zijn bediening begon nadat Johannes de Doper met de zijne was begonnen.

De bediening van Jezus duurde naar alle waarschijnlijkheid ongeveer drieënhalf jaar. Ik zeg ‘naar alle waarschijnlijkheid’, omdat niemand de precieze duur kent en er verschillende theorieën zijn. Volgens één theorie duurde die tweeënhalf jaar. We weten dat er tijdens de bediening van Jezus drie vieringen van het Pascha waren. Eén daarvan wordt vroeg in de bediening van Jezus genoemd, in Johannes 2, toen Jezus waarschijnlijk nog maar een paar maanden met Zijn bediening bezig was. Daarna was er nog een toen Hij de vijfduizend te eten gaf. In Johannes 6 wordt ons verteld dat dit rond het Pascha was. Dan is er nog een Pascha waarbij Jezus stierf. Jezus stierf tijdens het Pascha.

Er zijn dus drie bekende Pascha's, en het eerste daarvan vond een paar maanden nadat Jezus Zijn bediening begon plaats. Als er eerst een paar maanden waren en daarna één Pascha, dan viel het volgende Pascha een jaar en een aantal maanden later, en het Pascha waarop Jezus stierf twee jaar en een aantal maanden later. Waarom zeggen we dan dat Zijn bediening drieënhalf jaar duurde in plaats van tweeënhalf jaar? In Johannes 5 wordt een feest genoemd waarvan de naam niet wordt gegeven. We weten

niet of het een Pascha is of niet. De meeste geleerden lijken te geloven dat het een Paschafeest was. Het is niet duidelijk. Als dat zo was, hebben we vier Pascha's tijdens de bediening van Jezus, en daarmee komt de duur ervan op drieënhalf jaar.

De gangbare opvatting is dat de bediening van Jezus drieënhalf jaar duurde. We kunnen die periode globaal in drie gedeelten verdelen. Het eerste zou het jaar van onbekendheid genoemd kunnen worden, omdat Jezus in dat eerste jaar heel weinig in het openbaar deed. Hij werd gedoopt, Hij ging weg om zes weken lang in de woestijn verzocht te worden, Hij voerde enkele gesprekken met de vrouw bij de put en met Nicodemus, veranderde op een familiebruiloft water in wijn, enzovoort. Maar gedurende bijna het hele eerste jaar van Jezus' bediening gebeurde er in Zijn leven werkelijk niet veel in het openbaar. Dat is dus het jaar van onbekendheid.

Dan is er een jaar dat we het jaar van populariteit zouden kunnen noemen. Waarschijnlijk was het iets langer dan een jaar, maar globaal genomen was het het jaar tussen die twee Pascha's. Het Pascha waarop Jezus in Johannes 2 de geldwisselaars uit de tempel verdreef, markeerde het begin van Zijn openbare optreden. Het volgende Pascha was het moment waarop Hij de vijfduizend te eten gaf. Daarna hield Hij Zijn toespraak over het Brood des levens, en de meeste mensen liepen bij Hem weg en wilden Hem niet langer volgen. Toen begon het jaar van tegenstand, en dat liep uit op het lijden, de kruisiging en de opstanding van Christus.

26

Handelingen en de grote tijdlijn

Wanneer je bij het boek Handelingen komt, wordt daarin een periode van ongeveer dertig jaar behandeld. De kruisiging van Jezus vond waarschijnlijk plaats in het jaar 30 na Christus. Er zijn twee theorieën. Sommigen zeggen dat het in het jaar 33 na Christus was. Daar zullen we een andere keer op ingaan, maar Jezus werd waarschijnlijk in het jaar 30 na Christus gekruisigd. Het boek Handelingen brengt ons tot ongeveer het jaar 60, misschien 62 na Christus. Het boek Handelingen behandelt die hele geschiedenis.

Eerst evangeliseren de twaalf apostelen in Jeruzalem. Uiteindelijk verspreiden ze zich vanwege de vervolging, wanneer de eerste martelaar, Stefanus, wordt gedood, en evangeliseren ze in heidense gebieden. God roept Saulus om naar de heidenen te gaan,

en zo begint de zending onder de heidenen. Het grootste deel van het latere gedeelte van het boek Handelingen gaat over de reizen van Saulus. Het boek Handelingen eindigt met Saulus, Paulus, die onder huisarrest staat en wacht op zijn proces voor de Romeinse rechtbank. Zo eindigt de geschiedenis van de Bijbel. Er staat dus vierduizend jaar geschiedenis in het Oude Testament en ongeveer zestig jaar geschiedenis in het Nieuwe Testament.

Ik zei dat het Oude Testament vierduizend jaar besloeg en precies in het midden door Abraham werd verdeeld. Dit heb ik niet gezegd, maar die tweede periode van tweeduizend jaar, van Abraham tot Christus, wordt precies in het midden door David verdeeld. David leefde duizend jaar na Abraham en duizend jaar vóór Christus. Het is interessant hoe deze belangrijke veranderingen plaatsvinden: de instelling van het verbond met Abraham, tweeduizend jaar na Adam, de instelling van het Davidische verbond met David, duizend jaar later, en vervolgens Christus, duizend jaar daarna.

Dat lijkt niet iets te zijn wat in enig opzicht kunstmatig is uitgerekend. De Joden die het Oude Testament schreven, kenden Jezus niet en geloofden niet in Hem. Ze hebben dus niet uitgerekend hoeveel tijd er van Adam tot Christus zou verlopen. Het is eenvoudigweg zo uitgekomen. Het klinkt echter wel alsof het door de voorzienigheid zo is geleid, alleen al vanwege de symmetrie van het geheel. Hierna krijgen we een inleiding op de Pentateuch.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Genesis 22:18
- Numeri 14:28-35
- Richteren 17:6
- 1 Korinthe 11:3
- Jesaja 31:1
- Jesaja 39:4
- Jesaja 39:6-7

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.